

BA/B.SC COMMON COURSE SANSKRIT
& BA MALAYALAM COMLI. SANSKRIT
THIRD SEM-MODULE-1

PREPARED BY DR. JUSTIN P G
ASST. PROFESSOR DEPT. OF SANSKRIT
LITTLE FLOWER COLLEGE GURUVAYOOR
**ORIGIN AND DEVELOPMENT OF
DRAMA LITERATURE**

KAVYA

- Drisyam
- Rupakam
- Natyam
- Natakam
(author,drama,stage-
arangu,audience)
- visualization

- Sravyam
- Poet
- Work
- connoisseur

Sanskrit Drama

1. ORIGIN AND DEVELOPMENT
2. DIVINE ORIGIN OF NATYAVEDA.
3. क्रीडनीयकमिच्छामो दृश्यं श्रव्यं च यद्।
4. DIALOGUE FROM RIGVEDA, MUSIC FROM SAMAVEDA , GESTURES FROM YAJURVEDA, SENTIMENTS FROM ATHARVAVEDA

जग्राह पाठ्यमृगवेदात्सामभ्यो गीतमेव च।
यजुर्वेदादभिनयान् रसानथर्वणादपि।।

1. NATYASASTRA – BHARATHA-LAKSHMISWAYAMVRAM.
2. RELIGIOUS SIGNIFICANCE OF SKT DRAMA.
3. IN MAHABHASHYA- बलिबन्धः, कंसवधः
4. SECULAR ORIGIN OF SANSKRIT DRAMA

SANSKRIT DRAMA

- VEDA REFERANCES- YAMA-YAMI, SARAMA PAANI, URVASI PURURAVAS
- STORY TELLERS- GESTURES
- SANSKRIT DRAMA IS THE COMBINATION OF MUSIC DIALOGUE DANCE GESTURES WITH BOTH SECULAR AND RELIGIOUS THEMES
- नट् नृत् नाट्य नाटकं

SANSKRIT AND GREEK DRAMA

SIMILARITIES

1. DIVISION OF THE PLAYS INTO ACTS.
2. ALL ACTORS LEAVING STAGE AT THE END OF ACT.
3. DIVISION OF CHARACTERS ONTO HIGH, MIDDLE & LOW .
4. USE OF THE WORD YAVANIKA.

SANSKRIT BEFORE GREEK

ARGUMENTS

1.KAMSAVDHA & BALIBANDHAM –
MAHABHASHYAM BEFORE GREEK INVASION

YAVANIKA- PERSIAN TAPESTRY

SUTRADHARA

TYPES OF SANSKRIT DRAMA-रूपकम्

1. नाटकम्
2. प्रकरणम्
3. भाणः
4. प्रहसनम्
5. डिमः
6. व्यायोगः
7. समवकारः
8. वीथी
9. अङ्कः
10. ईहामृगः

Dhananjaya- Dasarupaka

वस्तु- नेता-रसः

उपरूपकाणि

- नाटिका
- त्रोटकम्
- सट्टकम्
- प्रस्थानम्
- विलासिका etc.....There are 18 uparupakas.
- Prakrutham & Samskrutham

THREE BASIC ELEMENTS OF RUPAKAS

वस्तु – प्रख्यातम्, उत्पाद्यम्,
मिश्रम्

नेता- नायकः

धीरोदात्तः, धीरोद्धतः,

धीरललितः, धीरशान्तः

रसः-नवरसाः

शृङ्गारः, हास्यः, करुणा,

रौद्रः, वीरः, भयानकः,

भीभत्सः, अब्धुतः-----

शान्तः

नाटकम्

- नाटकान्तम् कवित्वम्
- इतिवृत्तम्
- सन्धयः
- कालिदासः, भवभूतिः, शक्तिभद्रः
- भासः, सौमिल्लः, कविपुत्रः
- नान्दी, विष्कम्भकम्, स्थापना, भरतवाक्यम्.....
- अवस्थानुकृतिः नाट्यम्

केरलेषु नाटकावतरणम्

- कूतम्बलम्-Temple Theatre- चाक्यार् जनाः
- भासनाटकानि- प्रतिमानाटकम्, प्रतिज्ञायौगन्धरायणं, स्वप्नवासवदत्तम्, अभिषेकनाटकम्, बालचरितम्, दूतवाक्यं, कर्णभारम्, अविमारकम्, ऊरुभङ्गम्, चारुदत्तम्, मध्यमव्यायोगम्,
- श्रीहर्षः – नागानन्दं, कालिदासस्य शाकन्तलं, कलशेखरवर्मणः सभद्राधनञ्जयं, तपतीसंवरणं नीलकण्ठस्य कल्याणसौगन्धिकं, विच्छिन्नाभिषेकं, महेन्द्रविक्रमस्य मत्तविलासप्रहसनं, शक्तिभद्रस्य आश्चर्यचूडामणिः,

BHASA PLAYS

- उदयनकथा:- प्रतिज्ञायौगन्धरायणं. स्वप्नवासवदत्तं
- महाभारतकथा:- मध्यमव्यायोगं, पञ्चरात्रं, दूतवाक्यं, दूतघटोत्कचं, कर्णभारं, ऊरुभङ्गं
- रामायणकथा:- प्रतिमानाटकं, अभिषेकनाटकं
- कृष्णकथा:- बालचरितं
- ऐतिह्यकथा:- चारुदत्तं, अविमारकं

BHASA PLAYS- TIME

- TRIVANDRUM PLAYS.
- KALIDASA HAS MENTIONED IN MALAVIKAGNIMITRAM- प्रथितयशसां
भाससौमिल्लकविपुत्रादीनां ..
- PRAKRUTHA USED BY BHASA IS EARLIER SCRIPT THAN KALIDASA.
- THE RULES OF NATYASASTHRA IS NOT OBSERVED BY BHASA &
SOME ARE VIOLATED(2BC)
- PANINI'S GRAMMAR IS FOUND VIOLATED.
- SO BHASA IS PLACED IN 3RD CENTURY.

BHASA PLAYS

- 13 PLAYS- 4 BASED ON LEGENDS, 2 BASED ON RAMAYANA, 6 BASED ON MB, 1 BASED ON KRISHNAKATHA (PAGE NO.133)
- TRAGEDY- URUBHANGAM-DURYODHANA.
- न कार्यं मरणं रङ्गे नाट्यधर्मं विजानता।(नाट्यशास्त्रम्)
- भासनाटकचक्रेऽस्मिन् छेकैः क्षिप्ते परीक्षितुम्
स्वप्नवासवदत्तस्य दाहकोऽभून्न पावकः॥

AUTHORSHIP OF TRIVANDRUM PLAYS

सूत्रधारकृतारम्भैः नाटकैर्बहुभूमिकैः।

सपताकैर्यशो लेभे भासो देवकुलैरिव॥

Many poets have mentioned two plays

Swapnavasavadattam,

Pratnjnayougandharayanam.

Arguments of T. Ganapathi Sastri

1. Bana's reference सूत्रधारकृतारम्भैः, बहुभूमिकैः
2. A large number of verses quoted from Bhasa by alankarikas.
3. Among 13 Plays SV is the best.
भासनाटकचक्रेऽस्मिन् छेकैः क्षिप्ते परीक्षितुम्
स्वप्नवासवदत्तस्य दाहकोऽभून्न पावकः॥

Arguments of T. Ganapathi Sastri

4. The word स्थापना, same pattern, the name of king Rajahamsa in bharathavakya of 8 plays.

5. prakruth used in these is very old.

6. Bharata's Natyasastra .

A B Kieth accepted it. But some Indian scholars oppose it.

ARGUMENTS OF INDIAN SCHOLARS

1. Beginning With Sutradhara – in Kalidasa plays also
2. Certain verses are not found in the published work.
3. Grammatical irregularities – author's poor knowledge.
4. Story tellers.

Authorship arguments - conclusion

1. 13 plays are of great Dramatist.
2. Variety of characters – Bana.
3. Loss of certain leaves in manuscripts or deliberate omissions of chakyars.
4. 13 plays are stage versions of original work of Bhasa.

Y

- भासः – गोत्रनामः, विशेषणनामः, ब्राह्मणभक्तः
- कालः –कालिदासस्य मालविकाग्निमित्रम्, राजसिंहः,
मृच्छकटिकम् (BC 220), चाणक्यस्य अर्थशास्त्रम्, ----
Kieth says - 4th c
- भरतस्य नाट्यशास्त्रम्

- ऊरुभङ्गम् - (व्यायोगम्-) उत्सृष्टिकाङ्कम्

उत्सृष्टिकाङ्के प्रख्यातं वृत्तं बुद्ध्या प्रपञ्चयेत्॥

रसस्तु करुणः स्थायी नेतारः प्राकृता नराः।

भाणवत् सन्धिवृत्त्यङ्कैर्युक्तः स्त्रीपरिदेवितैः॥

वाचा युद्धं विधातव्यं तथा जयपराजयौ

भाणलक्षणम्

भूयसा भारती वृत्तिरेकाङ्के वस्तु कल्पितम्।
मुखनिर्वहणे साङ्गे लास्याङ्गानि दशापि च॥

विष्कम्भकम्- PRELUDE

वृत्तवर्तिष्यमाणानां कथांशानां निदर्शकः
विष्कम्भकस्तु संप्रोक्तो मध्यपात्रप्रयोजितः॥

The Title of the Play

The breaking of Duryadhana's thighs by Bhima violating
the accepted conditions of गदायुद्धम्

उर्वोः भङ्गः प्राधान्येन यस्मिन् रूपके वर्ण्यते तत् ऊरुभङ्गम्।

The Plot – A Critical summary

गदापर्व- subdivision of शल्यपर्व(9th)

DEVIATIONS BY BHASA

1. Battle – Arjuna's hint - krishna's hint

2. Duryodhana falls- Bhima abuses kicks – In play
omitted

MB-- Duryadhana abuses Krishna pointing out his many cunning devices for the victory of the pandava.

Play- does not utter a single word of abuse against Krishna - धीरोदात्तनायकः

Whole play – dramatists own invention.

Entry of his parents , wives, son

Aswathama , Durjaya

All innovations to show Duryodhana as a noble, proud, courageous, loving , devoted repenting for his own misdeeds, , wishing good even for his rivals, facing death gladly, no illfeeling agains anyone.

KALIDASA

- THREE PLAYS –
- MALAVIKAGNIMITRAM.
- VIKRAMORVASEEYAM.
- ABHINJANASAKUNTHALAM.

अभिज्ञानशाकुन्तलम्

- 7ACTS.
- KALIDASA'S LITERARY MATURITY.
- PLOT FROM MAHABHARATHA.
- MAJOR INNOVATION –अभिज्ञानम्
- CHIEF SENTIMENT –शृङ्गारः.
- FROM 4TH ACTS ONWARDS UNDER-CURRENT OF करुणरसः BEAUTIFULLY PORTRAYED.
- GERMAN POET GOETHE SPEAKS ABOUT SAKUNTHALAM.
- BANA SPEAKS – निर्गतासु.....

अभिज्ञानशाकुन्तलम्

- पुरुषाः - दुष्यन्तः, विदूषकः, कण्वमुनिः, शार्ङ्गरवः, शारद्वतः, मातली, सर्वदमनः
- स्त्रीजनाः - शकुन्तला, प्रियंवदा, अनसूया, गौतमी, सानुमती,

7 Chapters

1. वनम्, कण्वाश्रमः, शकुन्तला सखिभिः सह उद्याने, दुष्यन्तस्य आगमनम्.
2. दुष्यन्तविदूषकयोः सम्भाषणं, करभकस्य आगमनम्, नगरं प्रति विदूषकं प्रेषयति
3. कण्वाश्रमः, शकुन्तलादुष्यन्तयोः मेलनम्,
4. दुर्वाससः शापवृत्तान्तम्, शकुन्तलायाः पतिगृहं प्रति गमनं,

अभिज्ञानशाकुन्तलम्

- काव्येषु नाटकं रम्यम् तत्र शाकुन्तलं मतम्।
शाकुन्तले चतुर्थोऽङ्कः तत्र श्लोकचतुष्टयम्॥
- 5 हस्तिनपुरम् दुष्यन्तस्य राजधानी। शकुन्तला, गौतमी
शार्ङ्गारवशारद्वजौ च राजभवने, दुष्यन्तस्य तिरस्कारः,
प्रसवपर्यन्तं पुरोहितस्य आश्रमे भवतु इति, अप्सरतीर्थसमीपे
अत्भुतज्योतिः शकुन्तलां गृहीत्वी तिरोभूत्।

अभिज्ञानशाकुन्तलम्

6. प्रवेशकम्- धीवरवृत्तान्तम्, मेनका , सानुमती च,
पश्चात्तापविवशः दुष्यन्तः, मातलीप्रवेशः, देवेन्द्ररथे स्वर्गं प्रति
गमनम्।
7. स्वर्गात् प्रत्यागमनम्, मारीचाश्रमगमनम्, सर्वदमनस्य सिंहेन
सह क्रीडा, सर्वदमनस्य रक्षा, शकुन्तलया सह मेलनम्।

THANK YOU

Dr. Justin George
Asst. Professor
Dept. of Sanskrit
Little Flower College Guruvayoor